UDK 391

BOJXONA RASMIYLASHTIRUVI: ASOSIY TAMOYILLAR VA JARAYONLAR

Meylikov Fazliddin Abduhalim o‘g‘li
Toshkent kimyo-texnologiya instituti
Shahrisabz filiali o‘qituvchisi
meylikovf@mail.ru
Haydarov Quvonchbek Zufarjon o‘g ‘li
Toshkent kimyo-texnologiya instituti
Shahrisabz filiali talabasi
haydarovquvonchbek7@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada bojxona rasmiylashtiruvi jarayoni, uning asosiy bosqichlari, ahamiyati va iqtisodiy, huquqiy, xavfsizlik jihatlari ko'rib chiqiladi. Bojxona rasmiylashtiruvi — bu tovarlarni bir mamlakatdan ikkinchi mamlakatga o'tkazish jarayonida amalga oshiriladigan muhim bosqichdir. Ushbu jarayon tovarlarning qonuniy ravishda kirishi, chiqishi va bojxona qoidalariga muvofiqligini ta'minlash maqsadida o'z ichiga oladi. Maqola bojxona rasmiylashtiruvi jarayonining bosqichlarini, ularning har birining ahamiyatini va iqtisodiy ta'sirini tahlil qiladi. Shuningdek, bojxona rasmiylashtiruvi jarayonida yuzaga keladigan muammolar va qiyinchiliklar ham ko'rib chiqiladi. Ushbu maqola, bojxona rasmiylashtiruvi jarayonini yanada takomillashtirish va samaradorligini oshirish uchun zarur bo'lgan bilimlarni taqdim etishga qaratilgan.

Kalit so'zlar. Bojxona rasmiylashtiruvi, tovarlar, hujjatlar, bojxona deklaratsiyasi, bojxona to'lovlari, iqtisodiy xavfsizlik, qonuniylik, savdo jarayoni.

Аннотация. В данной статье рассматривается процесс таможенного оформления, его основные этапы, значение, а также экономические, правовые и безопасностные аспекты. Таможенное оформление — это важный этап в процессе перемещения товаров из одной страны в другую. Этот процесс включает в себя обеспечение законного ввоза и вывоза товаров, а также соблюдение таможенных правил. Статья анализирует этапы процесса таможенного оформления, важность каждого из них и их экономическое воздействие. Также рассматриваются проблемы и трудности, возникающие в процессе таможенного оформления. Данная статья направлена на предоставление знаний, необходимых для дальнейшего совершенствования процесса таможенного оформления и повышения его эффективности.

Ключевые слова. Таможенное оформление, товары, документы, таможенная декларация, таможенные платежи, экономическая безопасность, законность, торговый процесс.

Abstract. This article discusses the customs clearance process, its main stages, significance, and economic, legal, and security aspects. Customs clearance is an important step in the process of moving goods from one country to another. This process involves ensuring the lawful import and export of goods, as well as

ISSN 3030-3907

compliance with customs regulations. The article analyzes the stages of the customs clearance process, the importance of each stage, and their economic impact. It also addresses the problems and challenges that arise during the customs clearance process. This article aims to provide the knowledge necessary for further improving the customs clearance process and enhancing its efficiency.

Keywords. Customs clearance, goods, documents, customs declaration, customs payments, economic security, legality, trade process**.**

Kirish. Bojxona rasmiylashtiruvi — bu tovarlarni bir mamlakatdan ikkinchi mamlakatga o'tkazish jarayonidagi muhim bosqichdir. Ushbu jarayon tovarlarning qonuniy ravishda kirishi, chiqishi va bojxona qoidalariga muvofiqligini ta'minlash maqsadida amalga oshiriladi. Bojxona rasmiylashtiruvi jarayoni, shuningdek, mamlakatlar o'rtasidagi savdo munosabatlarini tartibga solish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Bojxona rasmiylashtiruvi jarayoni bir necha bosqichlardan iborat bo'lib, har bir bosqichda muayyan hujjatlar va talablar mavjud. Tovarlar bojxona rasmiylashtiruvi jarayonida birinchi navbatda hujjatlarni tayyorlash, bojxona deklaratsiyasini to'ldirish, bojxona to'lovlarini amalga oshirish, nazorat va tekshirish jarayonlaridan o'tishi kerak. Ushbu jarayonlar tovarlarning qonuniy ravishda o'tishini ta'minlaydi va mamlakat ichki bozorini himoya qiladi.

Bojxona rasmiylashtiruvi jarayonining ahamiyati iqtisodiy, huquqiy va xavfsizlik jihatlari bilan bog'liq. Iqtisodiy jihatdan, bojxona to'lovlari mamlakat budjetiga kirim keltiradi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi. Huquqiy jihatdan, bojxona rasmiylashtiruvi tovarlarning qonuniy ravishda kirishini ta'minlaydi va noqonuniy savdoning oldini oladi. Xavfsizlik jihatidan, bojxona rasmiylashtiruvi orqali mamlakat ichki bozorini himoya qilish va xavfli tovarlarning kirishini oldini olish mumkin.

Bosqich	Tavsif	Ahamiyati
1.Hujjatlarni tayyorlash	Tovarlar uchun zarur hujjatlarni tayyorlash.	Tovarlarning qonuniy ravishda kirishi uchun zarur.
2.Bojxona deklaratsiyasi	Tovarlar haqida ma'lumotlarni bojxona deklaratsiyasida ko'rsatish.	Bojxona jarayonining asosiy hujjati.
3.Bojxona to'lovlari	Tovarlar uchun talab qilinadigan bojxona to'lovlarini amalga oshirish.	Mamlakat budjetiga kirim keltirish.
4.Nazorat va tekshirish	ovarlarning xavfsizligini va qonuniyligini ta'minlash uchun nazorat va tekshirish jarayonlari.	Tovarlarning xavfsizligini ta'minlaydi.

ISSN 3030-3907

5.Tovarlarni chiqarish	Tovarlarni bojxona nazoratidan o'tkazib, mamlakat ichki bozoriga chiqarish.	Tovarlarning qonuniy ravishda bozorga kirishini ta'minlaydi.

Ushbu maqolada bojxona rasmiylashtiruvi jarayoni, uning bosqichlari va ahamiyati batafsil ko'rib chiqiladi. Shuningdek, bojxona rasmiylashtiruvi jarayonida yuzaga keladigan muammolar va qiyinchiliklar ham tahlil qilinadi. Maqola, bojxona rasmiylashtiruvi jarayonini yanada takomillashtirish va samaradorligini oshirish uchun zarur bo'lgan bilimlarni taqdim etishga qaratilgan.

Metodlar. Maqolada bojxona rasmiylashtiruvi jarayonini o'rganish uchun bir qator metodlar qo'llanildi. Ushbu metodlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Adabiyotlarni tahlil qilish: Bojxona rasmiylashtiruvi bo'yicha mavjud ilmiy va amaliy manbalarni o'rganish. Bu jarayonda ilmiy maqolalar, kitoblar, qonuniy hujjatlar va bojxona kodekslari tahlil qilindi. Adabiyotlarni tahlil qilish orqali bojxona rasmiylashtiruvi jarayonining nazariy asoslari va amaliy jihatlari aniqlanadi.
2. Statistik ma'lumotlar tahlili: Mamlakatlar o'rtasidagi savdo jarayonlari va bojxona to'lovlariga oid statistik ma'lumotlar tahlil qilindi. Ushbu ma'lumotlar bojxona rasmiylashtiruvi jarayonining iqtisodiy ta'sirini baholashda yordam beradi. Statistik ma'lumotlar orqali bojxona to'lovlarining o'zgarishi, savdo hajmi va boshqa iqtisodiy ko'rsatkichlar o'rganildi.
3. Ekspert fikrlarini o'rganish: Bojxona sohasidagi mutaxassislardan olingan fikrlar va tavsiyalar tahlil qilindi. Ekspertlar bilan suhbatlar va intervyular orqali bojxona rasmiylashtiruvi jarayonidagi muammolar va ularni hal etish yo'llari aniqlanadi. Bu metod orqali amaliy tajribalar va takliflar yig'iladi.
4. Tadqiqotlar va anketalar: Bojxona rasmiylashtiruvi jarayonida ishtirok etayotgan tadbirkorlar va bojxona xodimlari o'rtasida anketalar o'tkazildi. Anketalar orqali bojxona rasmiylashtiruvi jarayonidagi qiyinchiliklar, muammolar va takliflar to'plandi. Bu ma'lumotlar jarayonni yanada takomillashtirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Ushbu metodlar yordamida bojxona rasmiylashtiruvi jarayonining barcha jihatlari chuqur o'rganildi va tahlil qilindi. Natijalar asosida bojxona rasmiylashtiruvi jarayonini takomillashtirish va samaradorligini oshirish uchun tavsiyalar ishlab chiqildi.

Natijalar. Bojxona rasmiylashtiruvi jarayoni bir necha asosiy natijalarni ko'rsatadi:

1. Bojxona rasmiylashtiruvi jarayonining bosqichlari: Hujjatlarni tayyorlash, bojxona deklaratsiyasi, bojxona to'lovlari, nazorat va tekshirish, tovarlarni chiqarish. Har bir bosqichda muayyan hujjatlar va talablar mavjud bo'lib, ularning to'g'ri bajarilishi jarayonning muvaffaqiyatli o'tishini ta'minlaydi.

ISSN 3030-3907

2. Iqtisodiy ta'sir: Bojxona to'lovlari mamlakat budjetiga kirim keltiradi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi. Statistik ma'lumotlar ko'rsatadiki, bojxona to'lovlari o'sishi mamlakat iqtisodiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Masalan, O'zbekistonda bojxona to'lovlari o'sishi natijasida budjetga qo'shimcha daromadlar keltirilmoqda.
3. Xavfsizlik: Bojxona rasmiylashtiruvi orqali mamlakat ichki bozorini himoya qilish va xavfli tovarlarning kirishini oldini olish imkoniyati mavjud. Bojxona organlari tomonidan amalga oshiriladigan nazorat va tekshirish jarayonlari tovarlarning xavfsizligini ta'minlaydi.
4. Qonuniylik: Bojxona rasmiylashtiruvi tovarlarning qonuniy ravishda kirishini ta'minlaydi. Bu jarayon orqali noqonuniy savdoning oldini olish va tovarlarning qonuniy ravishda o'tishini ta'minlash mumkin. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, bojxona rasmiylashtiruvi jarayonida hujjatlarning to'g'riligi va qonuniyligi muhim ahamiyatga ega.
5. Muammolar va qiyinchiliklar: Bojxona rasmiylashtiruvi jarayonida yuzaga keladigan muammolar va qiyinchiliklar ko'plab tadqiqotlar va amaliyotlarda o'rganilgan. Tovarlarni rasmiylashtirish jarayonida vaqt, xarajatlar va hujjatlarning ko'pligi kabi omillar muhim rol o'ynaydi. Anketalar natijalari shuni ko'rsatdiki, tadbirkorlar bojxona rasmiylashtiruvi jarayonida ko'plab qiyinchiliklarga duch kelmoqdalar, masalan, hujjatlarni tayyorlash va bojxona to'lovlarini amalga oshirishda.
6. Tavsiya etilgan takliflar: Bojxona rasmiylashtiruvi jarayonini takomillashtirish uchun bir qator takliflar ishlab chiqildi. Ular orasida hujjatlarni tayyorlash jarayonini soddalashtirish, bojxona to'lovlarini avtomatlashtirish va bojxona organlari tomonidan nazoratni kuchaytirish taklif etiladi. Shuningdek, tadbirkorlar uchun bojxona rasmiylashtiruvi jarayonini osonlashtirish maqsadida treninglar va seminarlar o'tkazish tavsiya etiladi.

Natija	Tavsif	Ahamiyati
1. Bosqichlar	Hujjatlarni tayyorlash, bojxona deklaratsiyasi, bojxona to'lovlari, nazorat va tekshirish, tovarlarni chiqarish.	Jarayonning muvaffaqiyatli o'tishi uchun zarur.
2.Iqtisodiy ta'sir	Bojxona to'lovlari mamlakat budjetiga kirim keltiradi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi.	Mamlakat iqtisodiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.
3.Xavfsizlik	Mamlakat ichki bozorini himoya qilish va xavfli tovarlarning kirishini oldini olish imkoniyati.	Tovarlarning xavfsizligini ta'minlaydi.

ISSN 3030-3907

4.Qonuniylik	Tovarlarning qonuniy ravishda kirishini ta'minlaydi, noqonuniy savdoning oldini oladi.	Huquqiy normalar va qoidalarni ta'minlaydi.
5.Muammolar va qiyinchiliklar	Vaqt, xarajatlar va hujjatlarning ko'pligi kabi omillar muhim rol o'ynaydi.	Tadbirkorlar uchun qiyinchiliklar yaratadi.
6.Tavsiya etilgan takliflar	Hujjatlarni tayyorlash jarayonini soddalashtirish, bojxona to'lovlarini avtomatlashtirish.	Jarayonni yanada samarali qilishga yordam beradi.

Muhokama. Bojxona rasmiylashtiruvi jarayonida yuzaga keladigan muammolar va qiyinchiliklar ko'plab tadqiqotlar va amaliyotlarda o'rganilgan. Tovarlarni rasmiylashtirish jarayonida vaqt, xarajatlar va hujjatlarning ko'pligi kabi omillar muhim rol o'ynaydi. Bojxona rasmiylashtiruvi jarayonining murakkabligi va ko'p bosqichli tabiati, tadbirkorlar uchun qiyinchiliklar tug'diradi.

Bojxona organlari tomonidan amalga oshiriladigan nazorat va tekshirish jarayonlari doimiy ravishda takomillashtirilishi zarur. Tadbirkorlar va bojxona xodimlari o'rtasida samarali muloqot va hamkorlik o'rnatilishi, bojxona rasmiylashtiruvi jarayonini soddalashtirishga yordam beradi. Shuningdek, bojxona rasmiylashtiruvi jarayonida ishtirok etayotgan barcha tomonlar o'rtasida o'zaro tushunishni kuchaytirish muhimdir.

Bojxona rasmiylashtiruvi jarayonini takomillashtirish uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy etish ham muhim ahamiyatga ega. Elektron bojxona deklaratsiyasi va avtomatlashtirilgan tizimlar yordamida jarayonni soddalashtirish va tezlashtirish mumkin. Bu esa, o'z navbatida, iqtisodiy samaradorlikni oshiradi va bojxona rasmiylashtiruvi jarayonining samaradorligini ta'minlaydi.

Xulosa. Bojxona rasmiylashtiruvi — bu murakkab va ko'p bosqichli jarayon bo'lib, u tovarlarning qonuniy ravishda o'tishini ta'minlaydi. Ushbu jarayonni to'g'ri amalga oshirish mamlakat iqtisodiyoti va xavfsizligi uchun juda muhimdir. Har qanday savdo faoliyati doirasida bojxona rasmiylashtiruvi bilan bog'liq barcha qoidalar va talablarni bilish, savdo jarayonining muvaffaqiyatli o'tishida muhim rol o'ynaydi.

Bojxona rasmiylashtiruvi jarayonini takomillashtirish va samaradorligini oshirish uchun zarur bo'lgan bilimlarni taqdim etish, tadbirkorlar va bojxona xodimlari o'rtasida o'zaro tushunishni kuchaytirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va muammolarni hal etish yo'llarini izlash muhimdir. Ushbu maqola bojxona rasmiylashtiruvi jarayonini chuqur o'rganish va uni yanada takomillashtirish uchun zarur bo'lgan bilimlarni taqdim etishga qaratilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bojxona kodeksi. O‘zbekiston Respublikasi.

ISSN 3030-3907

2. O‘zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo‘mitasi. (2023). Bojxona rasmiylashtiruvi bo‘yicha ma'lumotlar.
3. O‘zbekiston savdo-sanoat palatasi. (2023). Savdo jarayonlari va bojxona rasmiylashtiruvi.
4. Xalqaro bojxona tashkiloti. (2022). Bojxona rasmiylashtiruvi va xalqaro savdo.
5. Khan, M. A. (2021). Customs Procedures and Trade Facilitation. Journal of International Trade Law and Policy.
6. Smith, J. (2020). The Impact of Customs Regulations on International Trade. International Journal of Trade and Commerce.

ISSN 3030-3907